Nr. 2.

Warszawa

31 grudnia / 12 stycznia $186^6/_7$ r.



Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy alei Jerozolimskiéj Nr. 1574*b*.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Koniec roku nie przyniósł zwrotu w usposobieniu targów pieniężnych; zmiany wprawdzie następują po sobie z tygodnia na tydzień, ale w kierunkach nawzajem się zobojętniających, tak iż cechy położenia pozostały od wielu miesięcy też same: brak wiary w przyszłość spokojną, wyczekiwanie, chwiejność, rezerwa na wypadek okoliczności nadzwyczajnych. Blada mowa noworoczna cesarza Napoleona zawiera wprawdzie ustęp pokojowy, ale tchnący tonem wymuszonéj przyzwoitości, a niezdolny zatrzeć wrażenie uzbrojenia ogólnego, co wirem swoim ogarnęło nawet tak ściśle neutralne państwa, jak Szwajcarja i Belgja. Jeżeli Nowy rok przynosi jaki fakt znaczący, to groźne wystąpienie kwestji wschodniéj. Niespodziewane trwanie powstania Kandiotów, połączone z postawą Serbji, ruchami Tesalji; gwałtowny manifest Tesalijczyków; zaprowadzenie początków reprezentacji w Egipcie, wreszcie pojawienie się w Alexandrji oddziału wojska francuskiego, — wszystko to daje powód do ważnych domysłów. Dziennikarstwo zachodzi tak daleko, że np. *Spenersche Zg* podaje po prostu plan rozbioru Turcji. W każdym razie trudno zaprzeczyć, że wybuch przesilenia wschodniego wstrzymują dwie główne okoliczności: troska o kapitały francuskie i angielskie w szczególności, w pożyczkach tureckich umieszczone, i niezmierna ważność interesów europejskich w ogóle, z rozstrzygnięciem kwestji wschodniéj połączonych.

Bilanse banków nie zmieniają charakteru: fundusz metaliczny banku francuskiego przewyższa portfel i stanowi $50,^{45}$ % zobowiązań wymagalnych (bilety i rachunki bieżące), a takiż fundusz b. angielskiego, o mało mniejszy od portfelu, wynosi $38,^{73}$ % zobowiązań wymagalnych. Papiery rządowe francuskie i angielskie bardzo były poszukiwane; renta przekroczyła 70 fr., a konsole doszły do $91^1/_4$ %. Przeciwnie renta włoska obniżyła się prawie o 3% (na $53,^{80}$). Stan finansów rządowych nie pozwala ustalić się kredytowi państwa.

Ogłoszone świeżo dwa budżety na rok 1867, włoski i austrjacki, zamykają się deficitem. Włoski podaje wydatki na $1.051,^8$/m. fr., dochody na $865,^4$/m., brak $186,^4$/m. Austrjacki podaje wydatki na $433,^9$/m. guld., dochody na $407,^3$ m. g., brak $26,^6$/m. g. Nadto skarb austrjacki obciążają zaległości płatnicze w sumie 54/m. guld. Potrzeby te zamierzono pokryć pozostałością (79/m. g.) z operacij kredytowych 5 i 20 maja i 25 sierpnia r z. Nadzwyczajne podatki utrzymują się i na rok 1867.

Rząd hiszpański zaciąga u kapitalistów paryskich pożyczkę, na zabespieczenie hipoteczne, w wysokości około 80/m. fr.

Ruski bank państwa ogłasza, że odtąd pożyczki na zastaw papierów publicznych ogranicza pod względem terminu do trzech miesięcy, a co do wysokości zaliczeń jednéj osobie, lub domowi handlowemu, —stosownie do ich obrotów i natury składanych papierów.

Giełda warszawska nie przedstawia żadnéj znaczącéj różnicy w porównaniu z tygodniem upłynionym; tylko wexle zagraniczne cokolwiek się obniżyły.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 4—10 stycznia.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	Piątek 4 stycz.	Sobota 5	Poniedz. 7 święto	Wtorek 8	Środa 9	Czwar. 10	Stosunek do równi na 100
			CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU — Ruble						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500).	4	100	.	.	.	74	75	.	75
Bilety Skarbu Kr. Pol.	4 3/25	100	.	.	.	.	.	.	.
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	103	.	.	.	.	.	137 1/3
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup.	5	45	51,50	.	.	.	.	.	114 4/9
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27,50	.	.	.	.	.	91 2/3
„ „ „ *B* (z. 200)	5	30	34,50	.	.	.	.	.	115
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	50	.	.	.	.	.	50
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	57,67	57,67	.	57,67	57,83	58,33	58 1/3
kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,44 4/9	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	.	.	.	73,50	.	73,25	73 1/4
6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	.	109,50	.	110,50	110,75	111,25	111 1/4
„ „ z 1866 r.	5	.	105	104,75	.	104,67	104,50	104,75	104 3/4
Metaliki (300) lutowe	4	100	.	.	.	.	.	.	.
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	.	.	.	.	.	.	.
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj).	5	100	.	.	.	.	.	.	.
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	.	79,83	.	79,83	80,17	80,25	80 1/4
„ „ „ ser. 2	4	100	.	75,33	.	75,33	.	75,25	75 1/4
kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,20	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	66	.	.	66	66	.	110
„ „ W-B. (100. 150)	4	100	55,50	55,50	.	55,50	55	55,25	55 1/4
„ „ Teresp. (100)	5	100	88,50	.	.	.	.	.	88 1/2
„ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	118	.	.	.	.	.	94 2/5
Obligi „ „ „	4 1/2	100	86	.	.	.	.	.	86
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	110,10	109,65	.	110,10	110,10	110,40	118 11/12
Gdańsk (100) „	.	92,857	109,95	109,50	.	109,80	109,95	110,25	118 3/4
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	167,10	.	118 4/7
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	7,46	.	.	7,45	.	7,48	118 2/3
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	.	.	.	89,40	90	119 2/3
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	.	.	.	.
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	.	.	99,16	99	99
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	6,20	.	.	.	.	.	120 2/5
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski	.	3	3,52 1/2	.	.	.	.	.	117 1/2
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Peter.	Londyn	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Hamburg.
bankowa:	6%	7 1/2 (10)	3 1/2	3	4	4	3	—
giełdowa:	—	8 (12)	3 1/4 (3 1/2)	3	4 1/2	3 1/2	3	3 1/2 (4 1/2)

BILANS RUSKIEGO BANKU PAŃSTWA,

w d. 1/13 grudnia 1866 r.

I. Rachunek funduszu wymiany i biletów kredytowych.

STAN CZYNNY.			STAN BIERNY.	rubli
1. Kasa wymiany: ..	52.973129, 90		1. Bilety kredytowe w obiegu.	649.522404, —
złoto	6 227525, 20	83.200655, 10		
srebro	24.000000 —			
obl. skar.	—			
2. Dług bezpr. skar. za bil. kredyt.		568.467029, 30		

II. Rachunek z likwidacji dawnych instytucij kredytowych.

3. Dług skar. z poż. od dawnych ban.	37.118205, 27	2. Depozyta dawnych instyt. kredyt.	38.045681, 91
4. „ z pożyczek prywat, „ „	255.829458, 62	3. Rachunek likw. mosk. kasy depoz.	10.846114, 11
5. „ skarbu z oper. wykupowéj .	146.602492, 16	4. Bilety banku 5%-we...........	258.580650, —
6. Papiery %-we z opłaty pożyczek.	22.294837, 46	5. „ „ 4%-we...........	69.307200, —
7. Rachunki z b. inst. kred., proc. i in.	23.072373, 85	6. Procenta, kupony i inne........	11.859803, 49

III. Rachunek obrotów bankowych.

8. Kasa obrotowa	10.035317, 82	7. Kapitały banku: zakł.	17.000000	19.949479, —
9. Wexle i inne papiery terminowe.	14.248076, 91	+ rezer.	2.949479	
10. Pożyczki na pap. publ., akcje, obl. towary....................	35.072105, 82	8. Depozyta %-we banku:		
11. Papiery %-we własnością banku będące.....................	22.410610, 40	wymagalne....	46.936465,13	91.482169, 61
		terminowe	29.292132,55	
		kas oszczędn .	2.281619,28	
		% od depoz....	12.971952,65	
12. Kapitały kantorów i oddziałów banku....................	9.400000, —	9. Rachunki bieżące %-we........		12.556351, 95
13. Wydatki w zastępstwie skarbu poczynione	40.229320, 11	10. „ „ bez% skar. i zal.		25.307787, 94
14. Rozmaite czynniki.............	4.282393, 13	11. Bilety przekaz. na kant. i oddziały		14.331304, 54
Razem	1.272.262875, 95	12. Zasiłki kantorom i oddziałom ...		59.800000, —
		13. Rachunek z kantorami i oddział..		1.903621, 98
		13. Sumy przemijające i rozmaite ...		8.770307, 42
		Razem		1.272.262875, 95

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 27/28 grudnia 1866 r.

STAN CZYNNY	B. francuski.	B. angielski.	STAN BIERNY	B. francuski.	B. angielski
	franków			*franków*	
Fundusz metaliczny	714 524692	481.196475	Bilety w obiegu	936.969825	548.334125
Portfel	645.076374	506 031400	Przekazy z term. kilkod..	15.618609	11.265250
Zaliczenia na złoto i rozm.	52.714191		Rachunki bieżące prywatne.....	293.090518	464.805600
Pożyczki na zast. pap. publ.			Rachunki bieżące skarbowe....	170 370628	217.659025
akcij, oblig. i in.	86.127650	325.280550	Kapitał zakładowy.....	182.500000	363.825000
Dług skarbu i inne wart..	157.352680	375.000000	Zysk do kapit. doliczony .	7.044776	
	1.655.795587	1.687 508425	Inne bierniki	50.201231	81.619425
				1.655.795587	1.687.508425

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— OD REDAKCJI. Do p. J. K. z Biblioteki Warszawskiéj. W zeszycie styczniowym B. W. pod rubryką Kroniki literackiéj, p. J. K. zdając sprawę ze znanego już dziełka Dra Trepki p. t. „Studja Ekonomiczne," uznał za rzecz potrzebną potrącić o Redakcję Ekonomisty, zaczynając ten ustęp, w sposób nader patetyczny, słowami: „...Nie możemy zakończyć... bez wypowiedzenia *żałosnego naszego ubolewania* nad przyjęciem przez p. T wyrazu ekonomika, zamiast dawniejszego ekonomja polityczna. Lecz o to p. T. nie obwiniamy, gdyż wiemy, że *nieszczęśliwe wymyślenie wyrazu* ekonomika *należy się redakcji Ekonomisty*...." Każda boleść zasługuje na spółczucie, na litość nawet, jeżeli jest prawdziwa i z rzeczywistych pochodzi przyczyn; w razie obecnym, przeciwnie, zdaje nam się że całe brzemię boleści z powodu nazwy ekonomiki p. J. K. swoim kosztem znieść musi,— bądź że sam nie wie czego tak mocno żałuje, bądź też, że go uwiodła chęć dotknięcia nas z ukosa, i jak to zwykle bywa z namiętnością, zachwiała równowagę jego myśli. Że tak jest, sam p. J. K. w interesie własnym przeczyć nie powinien (boć i to tłumaczenie lepsze jak żadne), jeśli

zauważyć zechce, że popełnił dwa grube błędy: 1) daje redakcji *gratis* przywiléj wynalazku, którego nam sumienność przyjąć nie pozwala, i 2) zwalnia p. Trepkę z odpowiedzialności za *przyjęcie nazwy* choćby nawet *nieszczęśliwie przez nas wynalezionéj*, — zapominając że p. T. jest pełnoletni i własnowolny, i że *przyjęcie* owo nie mogło mu być narzucone przez mniemanego, ani nawet rzeczywistego wynalazcę.

Wracając do 1-go punktu oświadczamy co następuje: Nazwę e k o n o m i k a przed nami wielu uznało za najlepiéj odpowiadającą pojęciu nauki o bogactwie: nie powtarzając tego cośmy już w artykule wstępnym „Znaczenie Ekonomiki...” (zesz. I 1865, str. 1, przypisek) i w odpowiedzi panu A. E. W. (zesz. II t. r., str. 139) na usprawiedliwienie téj nazwy powiedzieli, dodamy, że oprócz X e n e f o n t'a, H u t c h e s o n'a, G a r n i e r'a, już cytowanych, zwolennikami jéj są R o s c h e r i M a c l e o d, a z pisarzy polskich S t r o j n o w s k i. Macleod zwłaszcza jasno mówi: „Wyraz „οἶκος w prawie ateńskiém znaczył własność, *boga-„ctwo*.... Ustrój zatém społeczny *ekonomiczny* stoi „w sprzeczności z ustrojem *socialistycznym*, wyłączają-„cym pojęcie własności prywatnéj, a następnie i samo „pojęcie wartości.... Gdyby chciano zmienić nazwę „nauki ekonomicznéj, możnaby odrzucić epitet *polity-„czna* i nazwać naszą naukę prosto wyrazem E k o n o-„m i k a, jak to uczynił C o n d i l l a c, który mógłby „stanowić szkołę. Wyraz ten wreszcie odpowiada wybornie wyrazom: statyka, dynamika....” — dodajmy: fizyka, matematyka, statystyka i t. p.

Zabawném się nam wydaje, że p. J. K. tak bezpłodnie uroniwszy łzę ubolewania nad nazwą z któréj nam robi zaszczyt niezasłużony, a obrawszy za pocieszycielkę w utrapieniu nazwę *gospodarstwo*, płacze się w szeregu przymiotników, bo uznaje że jest „gospodarstwo *społeczne* (które mówiąc nawiasem źle tłumaczy na *économie politique*, a jeszcze gorzéj określa, jako obejmujące „urządzenia ogólnych stosunków społeczeństwa”), *narodowe*, *domowe*, *rodzinne*, *rolnicze*, a nawet *przemysłowe* i *handlowe*.” Widocznie zresztą chciałby się pozbyć tych natrętów, gdyż, jak utrzymuje, jestto cecha niedostatecznego ukształtowania całości nauki, że do swéj nazwy używa przymiotnika; ale do czasu pozostaje przy nazwie z góry potępionéj *gospodarstwo społeczne*, —nie wdając się już w usprawiedliwienie, dla czego z tych wielu przymiotników wybrał jeden; czemu raczéj nie zestawił wszystkich, — co jakkolwiek byłoby podobne do nazwiska hiszpańskiego granda, miałoby za sobą przynajmniéj większą dokładność.

— Zadanie konkursowe Towarzystwa historycznego księcia Jabłonowskiego w Lipsku (1).

W dziennikach niemieckich znajdujemy ogłoszenie następującéj treści:

„W obec wielkiego znaczenia ogólnego, jakie ma dla „dobra ludów handel międzynarodowy zbożem, jako „zjawisko obustronnego rozwoju zbywających i naby-„wających; ze względu nadto na ważność jaką w téj „mierze miał od wieków wywóz zboża z Polski, — To-„warzystwo pragnie mieć sobie złożoną, źródłowo „opracowaną:

„*Historję handlu zbożowego Polski z krajami zagra-„nicznemi*.

„Za wstęp należy wziąć epokę upadku cesarstwa bi-„zantijskiego, a za kres ostatni nowsze czasy, — głó-„wny nacisk kładąc na środkujące między temi skraj-„nemi epokami trzy wieki.

„Prace konkursowe nadsyłane być winny pod adre-„sem Sekretarza Towarzystwa, w językach: *niemieckim*, „*francuskim* lub *łacińskim*, pisane czytelnie z oznacze-„niem stronic. Opatrzone być winny *dewizą*, któréj ma „odpowiadać zapieczętowana i takąż dewizą opatrzona „kartka z nazwiskiem autora i oznaczeniem miejsca je-„go zamieszkania. Termin ostateczny w listopadzie „1869 r. Nagroda wynosi 60 dukatów w złocie. O wy-„padku konkursu zawiadomi *Leipziger Zg*.

O ile wiemy, sędzią rozpraw konkursowych Towarzystwa, treści ekonomicznéj, jest znany w świecie naukowym profesor dr. W. Roscher.

(1) Towarzystwo to istnieje od r. 1771; zadaniem jego jest popierać rozwój historji, matematyki i ekonomiki.

— Od komitetu petersburskiego wystawy paryskiéj 1867 r. (Birż. Wied. Nr. 317 r. z.) W ustawie o nagrodach i przysięgłych (jurys), zatwierdzonéj przez cesarza Napoleona, oddział IV stanowi: n a g r o d y d l a o s o b, i n s t y t u c i j l u b m i e j s c o w o ś c i, k t ó r e, z a p o m o c ą s p e c i a l n e g o u s t r o j u a l b o z a k ł a d ó w, z d o ł a ł y z a p r o w a d z i ć z g o d n o ś ć (bonne harmonie) m i ę d z y p r a c o w n i k a m i j e d n e g o r o d z a j u p r z e m y s ł u i z a b e s p i e c z y ć i c h b y t m a t e r j a l n y, m o r a l n y i u m y s ł o w y. Nagrody te składają 1) Dziesięć premij = razem 100.000 fr i 20 odezw honorowych, 2) Jedna premja = 100.000 fr. za doskonałość w tym względzie niepospolitą (hors ligne). Ocenienie kwalifikacij, oraz rodzaju i rozmiaru nagród, porucza się międzynarodowemu komitetowi biegłych (jury spécial) złożonemu z 23 członków, z których jeden od Rosji, — i tym jest, na wezwanie komitetu petersburskiego, b. profesor ekonomiki p. P o r o s z i n, bawiący obecnie we Francji. Z jego relacji wiemy: że komitet biegłych już jest czynny; że otrzymał 108 podań spółzawodników, — główuie z Francji, a po kilka z Niemiec i Włoch; z innych krajów dotąd nie ma żadnego podania. Deklaracje zawierać winny krótki opis zakładów przemysłowych: wykazać ich obszerność; liczbę robotników kategorjami, stan ich moralności; rozmaite urządzenia, jak szpitale, kasy wsparcia, mieszkania tanie i zdrowe; troskliwość o nieletnich, złagodzenie warunków pracy kobiet i dzieci, uproszczenie rozrachunków i t. p. Deklaracje składane są bądź przez samych właścicieli zakładów, bądź za pośrednictwem Izb handlowych, Towarzystw uczonych, prefektów i w ogóle władz miejscowych.

Komitet petersburski wzywa przemysłowców ruskich do składania deklaracij stwierdzonych przez władze miejscowe, najpóźniéj do 1/13 marca 1867 r.

W drukarni Gazety Polskiéj.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.